

Tract. VII. Examen V.

Resp. 3. In casu necessitatis communis nemo tenetur vitam corporalem pro spirituali vita proximi exponere; potest tamen in necessitate communi, & gravi.

Ratio 1. partis: Quandò is, qui est in necessitate, ipsem est se ab ea potes liberare, nemo tenetur ei succurrere cum tanto dispendio, ut i est vita: Sed qui est in necessitate communi, potest pluribus modis eam evadere, ut patet. Ergo.

Ratio 2. partis: Lictum est facere actum pertinente ad perfectionem Charitatis: Sed cum pericolo vite corporali succurrere spirituali vita proximi in necessitate communi, & gravi, est talis actus, & eum faciunt Religiosi tempore pestis exponentes ad servitiam infelorum. Ergo.

Quomodo pestis tempore teneantur Parochi, & Religiosi se exponere, vide infra de Extrema Unione Tr. 14. Exam. 4. n. 115, 116. & 117.

Resp. 4. Nemo tenetur pro corporali vita proximi certo pericolo exponere propriam vitam corporalem, hoc tamen licet potest, non quidem pro vita proximi, præcisè secundum se sumpta, sed pro ea, ut est materia, & occasio virtutis.

Ratio 1. partis: nemo tenetur ad opera supererogationis, praesertim cum certo pericolo vita, quia solum sunt de consilio: Sed cum tanto pericolo amicitiam, & Charitatem ostendere in conservatione corporali vita proximi, est bonum supererogationis. Ergo.

Ratio 2. partis ex S. Th. loco cit. Ordo Charitatis exigit, ut diligamus proximum sicut nos ipsos, adeò nos ipsos prus: Sed qui pro corporali vita proximi præcisè secundum se sumpta vitam exponere, prædis diligenter proximum quam seipsum. Ergo male.

Ratio 3. partis: Licet facere perfectissimum actum virtutis: Sed propter vitam amici, ut est materia, & occasio virtutis, seipsum morti tradere est perfectissimus actus virtutis juxta illud Joan. 15. *Majorem huc dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Ergo.

Venit in eo casu prudentia est necessaria, nec licet cuivis casu quo proviso proximo exponere vitam, ut si quis sit valde utilis Republica, alter in periculo existens non item. Vel si quis habet familiam, & filios, qui sine eo educari non possunt; vel si esset vir illustris, proximas vero plebejus.

QUÆRO X. Es Sacerdos, ruri, mulier prægnans, jam iam parturienti, sola tibi soli obvia, rogatus te, ut agas vices obstetricis, asserens, se & alias, & pecuniam secum morituram in utero. Quid ages?

LXXXIV. Probabiliter est, quod teneor, praesertim ratione prolixi alias anima, & corpusculo mortuorum.

Ratio: Quia cum iuxta Apostolum sint omnia mundi mundis, molestia hac casto animo, & sine laupo in peccatum saltem mortale subiri potest.

QUÆRO XI. Es Sacerdos, vocaris simul ut baptizes infantem, & absolves adulatum, quorum alteruter, si alteri postponatur, certe morietur sine Sacramento. Quid ages?

LXXXV. Responso videatur infra Tract. 11. n. 54.

EXAMEN VI.

De effectibus Charitatis externis, quoad Eleemosynam.

De qua S. D. agit 2. 2. q. 32. per 10. art. Et Correcionem fraternalm, de qua tractat q. 33. per 8. art.

Eleemosyna.

QUÆRO I. Quid, & quotuplex est?

LXXXVI. Resp. 1. Eleemosyna est actus eliciti misericordie, qua juxta S. Th. hic q. 30. art. 3. Est virtus moralis inclinans ad sublevandam miseriariam proximi, seu pauperis, ex compassione propter

Deum. Est etiam actus imperatus à Charitate, ut si fiat ex motivo amoris; vel à penitentia, ut si fiat ad satisfaciendum pro peccatis. Unde eleemosyna sic potest definiri: *Eius opus misericordie, quo aliquid datur indigentibus ex compunctione propter Deum*, seu ordinatum ad sublevandam miseriariam proximi.

Resp. 2. Eleemosyna est duplex: *Una corporalis, altera spiritualis*, ut patet ex S. Th. hic q. 32. art. 2. Opera misericordie corporalia sunt septem, ab edem S. D. insinuata hoc versu.

Vixio, poto, cibo, redimo, logo, colligo, condono. Id est, pascer eurientem, potare sittentem, vestire nudum, captivos redimeri, ægrotos inviseri, hospitio peregrinos colligere, seu recipere, mortuis sepelire; cum bonum commune sit proprio præfere, & rendum.

Ratio 3. partis: Licitum est facere actum pertinente ad perfectionem Charitatis: Sed cum pericolo vite corporali succurrere spirituali vita proximi in necessitate communi, & gravi, est talis actus, & eum faciunt Religiosi tempore pestis exponentes ad servitiam infelorum. Ergo.

Opéra misericordie spiritualia etiam sunt septem, ab edem insinuata hoc versu:

Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora. Id est, peccantes castigare, seu corrigeri, ignorantes docere, tristes consolari, offenditos remittere, ferre patienter injurias, orare Deum pro salute proximi. His tamen licet potest, non quidem pro vita proximi, præcisè secundum se sumpta, sed pro ea, ut est materia, & occasio virtutis.

QUÆRO II. Eleemosyna estne in præcepto, & quando?

LXXXVII. Ante R. Not. quoad præsens triplicem esse corporalem necessitatem. *Prima* est extrema, in qua consecutus esse, qui in tali est periculo, ut probabilitas cadat in gravem morbum, vel vice, aut membrorum discriben, nisi ei subveniat. Nec ad eam necessitatem requiritur, ut pauper jam aga animam mox expiratur, tunc enim eleemosyna amplius non eget. *Secunda* est necessitas gravis, seu notabilis, sive arcta, qua est crita extrema, seu est, que reducit hominem ad eum statum, in quo oportet eum multa pati, licet sine periculo mortis, aut infirmatis. Et in hac necessitate versantur non solum valde pauperes mendici, sed & illi, cujuscumque sint conditionis, qui in satisfaciendo familiare sustentationi, graviter affliguntur, carendo multis, aliis pro sua statu necessariis, & officia ab eo aliena exercendo. *Tertia* est necessitas communis, & est, quando pauper est egenus, potest tamen vivere sine urgenti necessitate, licet non ita commode: quia est ordinaria pauperum mendicantium necessitas. *Hoc notato*

Resp. 1. De Fide certum est, eleemosynam esse in præcepto; ut patet Luc. 11. *Quod superest date eleemosynam.*

Ratio 1. Occidio voluntaria proximi, etiam indirecta, est peccatum mortale. Sed omissione eleemosynæ est indirecta occidio proximi juxta illud S. Ambr. *Pace fame morientem: si non pavisti, occidiisti.*

Porro præceptum eleemosynæ est affirmativum obligans quidem semper, seu non pro semper, & pro omni casu. Unde difficultas est, in quibus casibus obligat. Pro quo

Not. Quod, cum eleemosyna fiat ex superfluo, superfluum dicatur duobus modis. 1. Superfluum natura, seu quod superest medius ad suum, & sibi commissorum vitam necessariis. 2. Superfluum status est, quod superest medius necessariis ad vitam, & status suu decentiam, considerando simul casus, qui probabilitas occurrit possunt, in quibus sumptus faciendo sunt, prout recta ratio judicaverit: qua status decencia comprehendit etiam ea, que spectant ad sustentationem filiorum, famulorum, decentes donationes, hospitium trahitationes, &c. Pariter dicitur aliquid necessarium dupliciter, nimirum vita & statui, ut statim magis explicabitur ex S. Th. Hoc notato

Resp. 2. cum S. Th. hic q. 32. art. 6. dicente: „Necessarium dupliciter dicitur: Uno modo, sine quo aliquid esse non potest, & de tali necessario omnino eleemosyna dari non potest, puta, si aliquid, qui in articulo necessitatis constituitur haberet, solum, unde posset sustentari, & filii sui, vel alii ad eum pertinentes.

, Ra-

De Charitate.

Ratio: De hoc enim necessario eleemosynam dare, est sibi & suis vitam subtrahere.

„Sed hoc dico, ait S. D. nisi forte talis casus imminetur, ubi subtrahendo sibi daret aliqui magna persona per quam Ecclesia, vel Republica sustentarentur, quia pro tali persona liberatione seipsum, & suos laudabiliter periculo mortis exponebant; cum bonum commune sit proprio præfere, & rendum.

Ratio 3. partis: Pergit S. D. Alio modo dicitur aliquid necessarium, sine quo non potest convenienter vitam transigi secundum conditionem, & statum propriæ personæ, & aliarum personarum, quarum cura incumbit. Hujusmodi necessarii terminus non est, in individuis constitutus, sed multis additis, non potest dijudicari, esse ultra tale necessarium, & multis subtrahit, adhuc remanet, unde possit convenienter aliquis vitam transigere secundum proprium statum. De hujusmodi ergo eleemosynam dare est bonum, & non cadit sub præcepto sed sub consilio.

Ratio: Inordinatum enim est, si aliquis tantum sibi de bonis propriis subtrahet, ut alii largiatur, quod de residuo non possit vitam transigere convenienter secundum proprium statum, & negotia occurrentia. Nullus enim inconveniens vivere debet.

„Sed adhuc tria sunt excienda, ait S. Thom. quorum primum est, quando aliquis statum mutat, per Religionis ingressum, tunc enim omnia sua propter Christum largiuntur, opus perfectionis facti, se in alio statu ponendo. 2. Quando ea, que sibi subtrahit, esti sine necessarii ad convenientiam vita, tamen de facili resarciri possunt ut non se quatur maximum inconveniens. 3. Quando occurrit extrema necessitas aliquis private personæ, vel etiam aliqua magna necessitas Reipubl. in his enim casibus laudabiliter prætermittetur aliquis id, quod ad decentiam sui status pertinere videtur, ut majori necessitati subveniret.

Ratio 4. Duo sunt casus, in quibus præceptum eleemosyna obligat sub peccato mortali. *Primus*, qui à nemine negatur: Si quis habeat superflua natura, & petens eleemosynam sit in extrema necessitate. *Secundus*, qui ab aliquibus negatur, est: Si quis habeat superflua natura & status, licet pauperes non sint in necessitate extrema, sed aliqui notabili, seu gravi. Ut patet ex citatis verbis S. Th. cuius sententia probabilior est.

Constat ex Luc. 16. ubi avarus damnatur, quia non dedit eleemosynam Lazarō, qui tamen non patiebat extremam necessitatem, quia erat mendicus.

Ratio 5. Probabiliter, & tuus est, quod homo ex bonis statui superfluis juxta divitiam proportionem teneatur etiam succurrere pauperibus communem necessitatem patientibus, saltem interducat eis eleemosynam dando, adeòque mortaliter peccaret, qui formaret propositionem nunquam iis dandi.

Ita colligitur ex S. Th. bic art. 5. Et infra q. 118. art. 4. ad 2. & his q. 66. art. 7. quod Res aliqui superabundanter habent, ex naturali iure debentur pauperum sustentationi. Unde Ambr. serm. 81. dicit: Esurientum panis est, quem tu detines, nudorum indumentum est, quod tu recludis, miserorum redemptio, & absolutio est pecunia, quam in terram defodis. *Hoc S. D. Similia ex S. Basilio referit hic art. 5.* Ah utinam saperem, & intelligenter hæc avare, & divites hujus temporis: sed nolint intelligere ut bene agant.

Ratio 6. Quilibet ex lege Charitatis obligatur subvenire proximo in quavis miseria existenti, si facile eam sublevare possit; nam cuius Deus mandavit de proximo suo. Eccl. 17. ut eum diligat sicut seipsum. Subuenio: Sed divites, & superflua habentes, facile, & sine notabili suo incommmodo communione pauperum miseriam possunt sublevare. Ergo teneantur.

Ratio 7. Deus divitibus non dedit divitias, ut eas in ter-

ram defodiant, etis inclusa refineant, sed ut per opera misericordia (uti pauperes per patientiam) aeterna vita mercedem sibi comparent. Ergo.

Fateor tamen, quod nemo teneatur etiam subveniali cuivis communis pauperi potenti eleemosynam dare; unde satis est, si pro excessu bonorum interdum det quasdam eleemosynas, prout prudens Charitas dictaverit.

Ratio 8. *Quid sentit*, si quis communem pauperem inhumaniter, & asperis verbis à se repellat? Dico, nisi asperitas verborum sit nimis excessiva, peccat sollem venialiter, & interdum nec venialiter, si mendicus esset nimis importunus. Quod peccat, Ratio est, quia afflictio addit afflictionem.

Ratio 9. Quando sunt multae necessitates graves, divites tenentur minime sumptus, alias ad decentiam status non pertinentes, in cibis, vestibus, familiatu, &c.

Ratio 10. Tunc enim censetur periclitari bonum commune, cum quilibet ex justitia legali tenetur succurrere.

Ratio 11. Pauperibus ex amore otii labore, quo se facile possent sustentare, fugientibus, justè eleemosyna denegatur. Patet in Examini hoc, n. 96.

Ratio 12. Magistratus, qui peregrinos mendicos è locis suis expellunt, non peccant, si id faciant, ideo, quia tales solent invenire morbos, dissidia, præditio, &c. vel quia alii pauperibus domesticis non possent sufficienter subveniri. Patet ex se.

Ratio 13. Tenerent etiam fideles animabibus in purgatorio lucentibus subvenire per eleemosynas, Missas, Orationes, & alia bona opera. Ita deducitur ex præcepto Charitatis.

Ratio 14. Episcopi, & proportionabiliter Parochi, Canonici, alijque Clerici, non stricilius quam alii ex Charitate tenentur dare eleemosynas, ex beneficio, & patrimonio? &c.

Ratio 15. Res. affirm. **Ratio:** Quia ratione statutus debent ut Magistri alios docere non solim verbo, sed & exemplo, seu opere, juxta illud Matth. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant, &c.

Ratio 16. Quid ergo ageres, si ad Confessionalem tuum veniam unius talis, qui hanc doctrinam opere non servat?

Ratio 17. *Dic*, cum nostro de la Cruz, non absolverem illum nisi saltem quartam partem redditum erogaret pauperibus etiam in communibus necessitatibus. Nam in gravibus, quo solent esse tempore pestis, famis, aut plurimorum ægitudinum, ad amplius tenetur, juxta proportionem necessitatis ovium. Et siquando ex supellestib; & vasis suis argenteis eleemosynas facere teneret.

Ratio 18. Tunc Episcopus inquirere pauperes sue Dicces, vel Parochus sua Parochie?

Ratio 19. Affermo cum nostro Banne, adeoque non satisfacit dando occurrentibus pauperibus.

Ratio 20. Quia vocantur Patres pauperum, præsidentium ovium sursum.

Ratio 21. Oppono: Episcopus, vel Canonicus est dominus surorum redditum. Ergo non tenentur tanta cura alicet pauperes.

Ratio 22. Admisso ant. dist. cons. Ergo non tenetur ex justitia, conc. cons. ex misericordia & charitate N. cons.

Ratio 23. Qui ergo in casu præcepti omittit dare eleemosynam, tenetur ad restituitionem?

Ratio 24. Res. negatio. Quia onus restituitionis non inducitur per violationem charitatis, sed justitia, peccat tamen talis mortaliter.

C A S U S.

Ratio 25. Petrus divitiis adeò abundans, ut ex iis, que ad sui status amplitudinem tuendam superfluunt, singulis annis magnam nummorum pecuniam coadunare solet: vix tam ullam ullam pauperibus elargitur eleemosynam, ex quod neminem in civitate novit extrémè egere, elargitur libenter, si sciret. Nam illis, qui ostiati mendicant, satis putat esse tribuendo eis frus-

Tract. VII. Examen VI.

frustum paris. Interpellatur à Confessario, an que superfluum suo statui, in pauperes distribuat? Respondeat, affirmativè.

Quaritur: An que superabundant coadunans, nec omnia pauperibus distribuens, peccet mortaliter?

Et quid cum bujusmodi divisibus acturus sit Confessarius?

Difficultas hujus casus consistit circa Laicos, an scilicet dare eleemosynam de superfluo sit in praesepio obligante ad culpam mortalem, ita ut ex eo solum quod redditus superfluum, adstringatur quis divino precepto illa superflua in pauperes, & operaria pia distribuire.

Respondet aliqui, si duo haec simul concurrent, nempe superfluitas in bonis, & extrema necessitas in eo cui debet fieri; si unum ilorum desit, non sit in precepto.

Tum quia dare eleemosynam provenit a misericordia, & charitate, & hoc cum sit praeceptum affirmativum, non videtur ex sui natura obligare, nisi adit extrema necessitas ex parte proximi, cuius miseria sublevanda est.

Secunda: si habens superflua teneretur ad damnum eleemosynam, quofuscumque habet superflua, sequeretur continuo peccare mortaliter cessando ad horam à danda eleemosyna, cum totum illud tempus sit superfluitas.

Tertio: sequeretur, non posse quempiam ex superfluis secundum presentem statum, emendo novos redditus ascenderem ad statum altiorum, veluti ex privato ad Praesulum, & dominum alius cuius castelli. Nam si teneretur id, quod sibi de sua presenti statu superabundat, elargitur totum, & distribuere in pauperes, nequam posset in praejudicium, & contra praeceptum divinum mutare & augere statum, cuius contrarium quodiuidem videmus, nec propterea tales homines dannamus.

Quarto: Quia eleemosyna fit alteri. Nam misericordia intrinsecè est compassio miseria aliena, inclinans ad illam levandum, & sic ex parte, qua est compas-sio, respicit bonum proprium, ne nimis aut minus quam oportet compatiatur; ex ea vero parte, qua inclinat ad levandum miseriā inopis, respicit bonum alterius, & ideo oportet utriusque miseriens, ac miseri conditions conjunctim adunare, ita ut adsit in uno superfluitatis, in altero necessitas, veluti justitia ex ea quia est ad alterum, versatur inter duos.

Contraria tamen sententia est omnino ruror; nempe etiam non sit necessitas, si sola adit superfluitas, obligari divitem sub peccato mortali ad dividenda superflua in opera pia, adeo quod duo disjunctum obligant, vel si adit superfluitas, vel si occurriat extrema necessitas S. Thom. 2. 2. q. 32. art. 5. & ibid. Cajet. multo quoque diffinitus tom. 2. de Præcepto eleemosynæ.

Tum, quia eleemosyna tunc est de necessitate præcepti, & charitatis, quando recta ratio ad eam faciendam necessitat, sed necessitatem secundum rectam rationem ad actum eleemosynæ sunt duo, quorum unum est ex parte dantis, quod est superfluitas bonorum, non solum naturæ, sed personæ; contrariatur enim dilectioni proximi ex parte dantis superfluum personæ, indigentibus negare, cum exigat charitatis ordo, ut decentiam status proximi superfluitatis nostris præponamus: igitur sicut necessitas extrema obligat per se ad sui subventionem, ita superfluitas ad sui distributionem.

Confirmatur: Quia sicut natura abhorret frustatorum, ita recta ratio superfluum, quare cum ea, que à Deo sunt, ordinata sint, necesse est dicere, id quod uni superfluit, ad alterius sustentationem esse à Deo ordinatum, at propter contra naturalem rerum ordinem agit, qui superflua retinet, & non elargitur inopibus.

Secundo: Quia licet charitas ex se & secundum affectum extremo per superabundantiam caret, illud tamen habet secundum exteriores operationes, ut do-

cet S. Thom. 2. 2. q. 26. art. 5. Ad excessum autem in casu proposito attinet, plus de corporalibus bonis, quam oporteat, attribuere tam sibi quam aliis: sicut defectus in charitate est, minus corporalibus bonis uti quam oporteat ad sibi, & suorum sustentationem: & ideo cum superflua habens, nec indigentibus dispensans, plus sibi quam oporteat, de his bonis assūmat, negari non potest ipsum peccare in Charitatibus exemplum per superabundantiam, veluti ille, qui in superfluis, & voluntae convivis plus sibi quam decet, assumit.

Tertio: Quia cum jure naturæ omnia sint communia, & jus gentium res divisorum, & propria ferent, quoad potestatem procurandi, dispensandi, & intendi, ut declarat D. Th. 2. 2. q. 66. art. 2. Et jure nihili inordinatum statuere possit, cum à natura, ut recta ratione uiruit, procedat: idcirco impossibile est, ut ea que non superfluant quadam naturam, & personam, sibi illius ad usum, cum usus perflorum inordinatus sit, quamvis sint ejus quoad procuracionem, & dispensacionem. Quare si superflua non sint ad illius usum, qui illa habet, oportet, ut sint aliorum, hoc est indigentibus, peccareque in ius naturæ, qui ea contra debitum usum conservat.

Quarto: Quia id, quod unum est maximè uile, & necessarium, & alteri parum, aut in nullo uile, seu necessarium, non confere illi, cui est uile, impetas videtur charitati Christianæ omnino contraria: jam autem superfluum non est necessarium habenti, & est uile egenti, & per hanc communicationem inter homines amicitia coalescit, quam dissolvit, quantum in se est, qui superflua denegat agenti.

Confirmatur haec sententia auctoritate D. Ambrosii exponentis illud divitis Epulonis Luc. 12. „Contra gregabo omnia quæ nata sum mihi, inquit, Panis est famelicus, quem tu tenes, nudi tunica, quem in clavili conservas, discalceatus calceus, qui per nos te marcescit, indigentis arguent quod tu possides, & in terram defodis: tantorum ergo bona invadis, quantis dare debet, &c. D. Greg. hom. 9. in Evang. inquit: Habens intellectum curer omnino ne tecat, habens rerum affluentiam, à misericordia ne torreat, habens loquendi usum, apud divitias pro pauperibus intercedat, &c.

Pro majori tamen hujus diuisiōnē aduentum, quod superfluum repertur duplex, aliud nature, aliud persone. Superfluum naturæ dicitur, quando in bonis, & facultatibus, quas quis possidet, habet plura, quam illi opus sit ad se suamque familiam adest: Superfluum status personæ dicitur, quando quis habet in bonis, & facultatibus plura, quam ipsi sunt opus pro ratione sua personæ, decentia status, & suorum, habita ratione casuum, non quidem omnium possibiliter contingentium, sed eorum, qui probabilitate, & mortaliter timeri, & specari in futurum debent. Unde ad decentiam status pertinent necessaria pro sustentanda vita, famulis, hospitalibus convivis, munieribus honestis, & magnificientis moderatis. Ex quibus

Colliguntur necessaria statui non consistere in individuali, sed in quadam medio. Nam cum status sustentationi possit, & decenter, & decentissime; quæ ad decentissimam sustentationem status fuerint necessaria, non erunt dicenda superflua sed necessaria etiam statui: velut si à decentissima illa sustentatione aliqua auferantur, modo possit esse decens, dicemus quoque habere illum necessaria statui, ac proinde Confessarios non debet esse facilis in judicando, quando quis habeat superflua suo statui, cum etiam ille, qui ad aliquod dominium emendum, & statum humilem in dignorem mutandum, ad quem idoneus est, si pecunias congerat, & thesaurizat, non dicitur habere superfluum; quia etiplus habeat, quam præstari statui convenit, non tamen plus quam status probabilitate futuri, & sua personæ mentis competens exigat.

Advertendum præterea, quod triplex sit necessitas,

De Eleemosyna.

extrema, gravis, & communis. Extrema est illa, quando is qui egredit, ad talen articulum est redactus, ut si sibi non subveniat, periclitabitur ipse, vel familiæ ipsius, infirmabiturque, ac morietur. Gravis, quando si ei non succurratur, cadet à statu suo honorifice, patiaturque gravem bonorum suorum iacturam, vel propter debita, ad quæ solvenda damnabitur, patiatur longum carcere, cum gravi familiæ sue detramento. Communis est, quando vir plebeus, ac infimæ sortis, qui domi labores se alebat, in tamem statum est lapsus, ut si illi non subveniat, cogatur mendicare; licet ergo omnes Doctores convergant in casu extremæ necessitatis teneri quilibet ad subveniendum illi etiam de necessaria proprio statui detrahendo, de gravibus, & communibus iterum est controversia.

Ut verius putamus, in gravibus necessitatibus teneri quilibet ad subveniendum inopi de his, quae superfluant sibi quoad decentem statum, quamvis sint necessaria nec superfluant, quoad decentissimum, juxta illud I. Joann. 3. Qui videtur fratrem suum necessitatem habere, & clausuram illi visceria sua, quomodo charitas Dei est in illo? Jam autem proximus in gravi necessitate constitutus habet revera necessitate, & ille qui habet superflua statui suo, habet revera substantiam huius mundi, & ideo si non succurratur, contra charitatem agens mortaliter delinquit.

At in communibz necessitatibus tenetur is lumen ad subveniendum, qui habet superfluum ultra necessaria, non modo decenti, sed etiam decentissimum statui. Quod probant argumenta supra adducta: Nam tunc ipsa sola superfluitas habet annexam hanc obligationem, ut in usum pauperum distributatur. Unde ad

Primum dicitur: quod præceptum dandi eleemosynam, licet sit affirmativum, nec obligat pro semper, obligat tamen in duplice casu, nempe vel cum adest superfluitas naturæ ex parte dantis, vel necessitas naturæ ex parte patientis: sed sicut ex parte dantis, vel necessitas naturæ ex parte abundantis, & superfluum habens obligat jus naturæ, nisi exceedat necessaria decentissimum statui.

Vel dici potest, quod quando bona superfluant, tunc committuntur, & ut plurimum est indigentia ex parte alterius saltem indigentia communis, quæ sufficit ideo quamvis executo præcepti eleemosynæ requiriatur duo, nempe superfluitatem ex parte miserit, & indigentiam ex parte miserit, ipsa tamen obligatio præcepti per se loquendo, ex hoc solo nascitur, quod aliquis superfluum naturæ, & status habeat, & ideo quamvis non occurret, non esset aliquis indigens, satis esset ad observandum præceptum, depone illa superflua pro futuris pauperibus, quando esset. Ita Catechatus.

Ad secundum Resp. Quod cum hoc præceptum sit de actu virtutis, qui requirit circumstantias non solum temporis, sed alia multa, adeo ut deficiente aliqua ex ipsius actus ille licet possit committi, quia contingit forsitan, quod aliquis habeat superfluum, & nullus sibi pro tunc occurrat indiges, & sic licet tempus adsit, persona tamen inops desit, idcirco non peccat habens superfluum, si continuo non largitur, quia in tali casu satis est, quod secundum reclamrationem der, ut ordinem eleemosynam, quando, ubi, quibus, &c. oportet.

Ad tertium. Responsio ex dictis patet, quod illud, quod licet potest mutare statum, & hoc probabilitate moraliter spectat, non reputatur illi pro superfluo secundum presentem statum, quicquid huic expectationi satisfaciendæ opportunit censemur.

Ad quartum dicitur aliquid esse executionem eleemosynæ, aliud obligationem præcepti de eadem. Ad executionem requiritur alterius miseria, & secundum hanc misericordia dicitur ad alterum. Sed ad obligationem præcepti sufficit superfluitas ex parte habentis, nec umquam ferre poterit deesse occasio distribuendi

ea, quæ suo statui supersunt in opera pia præsentia, aut futura; nomine enim pauperum omne pium opus comprehenditur.

Quod si quis inquirat, quia ratione excusentur divites, qui nec recipiunt hospites, nec redimunt captivos, quos tamen certum est gravi necessitate præsumi, nec tamen de statu suo diminunt, ut illi succurrant?

Resp. Quoad hospites excusati, eo quod ubique ferent extens hospitalia ad illos recipiendos instituta, nam ubi defuerint vel non sufficient, tenentur non quidem illos querere, sed venientes ad se recipere, si graviter indigent.

Quoad captivos dicimus eodem modo, quod non obligentur ad illos querendos; sed satis est, quando postulant. Hæc de bonis, & eleemosynis Laicorum.

De Clericis est maior dubitatio, an superflua remittendio, & non dando illa pauperibus non modo contra Charitatem, ut Laici peccent, sed etiam contra iustitiam, adeo, ut superflua aliorum, quam in opera pia expendendo, restituitione fiant obnoxii.

Negationem tenent multi, quorum fundamenta infraaddicuntur, & solvantur.

Affirmativa magis communis, verior, sacrisque Canonibus, immo divinis literis, & Ecclesiasticis traditionibus omnino conformis est.

Probatur 1. Quia omnia bona Ecclesiastica tam mobilia quam immobilia, Ecclesiæ usibus deputata, sunt quod verum dominum ipsius Christi, non eo solidum titulum quod Deus est, & ea creavit, sed speculator, quia Christo sunt à fidelibus dicata, donata, seu quiescit, adeo quod solus Christus potest pro libitu de illis disponere, ut quæ sunt illius patrimonium, & quorum est absolute, & verius dominus. Apertissime id definit in cap. Si Romanorum 19. dist. Et cap. Hec est fides 24. quest. 1. ubi illa esse patrimonium Christi asseritur. Et exp̄ressè Concil. Tird. sess. 1. cap. 1. de Reformatione definit his verbis: Ne res Ecclesiastica, que Dei sunt, consanguinei donant. Ut iam hac de veritate non videatur licet dubiare. Unde si quæ jura dicunt, bona Ecclesiastica esse Prælatorum aut beneficiorum, intelligenda sunt, quod gubernationem, & administrationem, veluti quæ habent; illa esse pauperum, quod eorum sustentationem intelliguntur. Cum igitur horum dominus sit Christus Jesus, & veritatem, ut ex redditibus illorum alantur pauperes, credendum est, ut quod superest suæ Ecclesiæ ministeris sustentatis, tribuarum pauperibus, & ideò si in aliis usus, quam pauperam hæc superflua expendat, uitetur re aliena, canique insutum contra voluntatem Domini.

Secundo: Quia beneficiarii accipiunt bona Ecclesiastica cum onere, ut quod superest post honestam suam sustentationem in opera pia insinuare debant. Nam ab initio simili ac bona fuerunt donata Ecclesiæ post ascensionem Domini, hoc annexum onus habuisse, & in pauperum usum impensa fuisse constat Ag. 1. G. 2. idque Beatus Clemens Papa discipulus S. Petri assertor. lib. 2. cap. 29. de Constitut. Apostol. ubi dicit: Decimas & primulas secundum mandatum Dei dari, ut recte dispensent orphani, viduis, afflitiis, & peregrinis carentibus. Et S. Th. 2. 2. q. 86. art. 2. assertit: Oblationes, que à populo Deo exhibentur, ad Sacerdotes pertinere, non solum, ut eas in suos usus convertant, verum etiam ut fideliiter eas dispensent, partim in bis, que pertinent ad cultum divinum, partim in aliis, que pertinent ad cultum proprium, partim in usus pauperum, qui sunt, quantum fieri possunt, ut rebus Ecclesiæ sustentandi. Hæc illa q. 87. art. 3. in Resp. ad 1. art: in noua lege decimas dari Clericis non solum properi sui sustentationem, sed etiam ut eis subveniant pauperibus, hoc ipsum affirmat quest. 185. art. 3.

Tertio: Quia eleemosynarius, cui Rex certos annuos aures donat ea lege, & conditione, ut se honeste alat, & quod supererit, in pauperes distribuant, obligans est ad restituendum ea, quæ in aliis usus laicis, & profanis impedit. Argum. totius tituli, de

de Condit. caus. dat. Jam autem beneficiarios esse insitutos ab Ecclesia eleemosynarios habet lege, & conditione, ut ex beneficiis redditibus se honeste alant, & quod superabundaverit, in opera pia dividatur, ut patet ex S. Gregor. in cap. *Quia tua fraternitas* 12. g. 2. ubi ait: *Omnia quod superest necessitatibus, in causis pietatis, & religiosis erogandum est, domino magistro dicente, omnia quod superest, date eleemosynam.*

Quarto: Quia verisimile est mente eorum, qui bona sua Ecclesiæ donarunt, aut donant, eam saitam tacitam, & interpretavam fuisse, ut quod sustentatius honestè ministri, & sojourni oneribus supererit, pauperibus tribuantur, & sic inter Ecclesiam, & fideles hinc contractum quasi tacitum semper intinuit, quia in foro conscientie aequipollit expressio. Et hinc eis quod omnia bona Ecclesiastica tam nova quam antiqua, sunt, & appellantur patrimonium Christi. Et habent annexum hoc onus, quod olim tempore Apostolorum habuerunt, ut in pauperes dividantur. Et conjectur mens illorum; quia scilicet vel scient debent, Ecclesiasticos non esse adeo absolutos bonorum dominios, ut storum rerum sunt seculares, & quia ex eo, quod non intendat illa bona exigere ab oneribus aliorum beneficiorum, ut recitandi horas, residendi, & aliis similibus, non etiam intendunt liberari a modo, & conditio annexa de aliis pauperibus. Cum ergo in modum, & onus injunctum rei sibi ab alio traditus non adimpliet, legem naturalem justitiae commutativa pravarcat, que jubet pacificari, si superflua in aliis quam pios usus consumuntur.

Quinto: Quia cum nullo jure divino aut humano bona laice habeant omnis annexum, ut in solos ministros, & pios usus expendantur, & hoc onus specialiter habeant bona Ecclesiastica, ut in profanis usus distribui nequeant, sequitur inde manusse, multo plus peccare Clericum expendendo Ecclesiasticos redditus in usum profanum, quam impendendo male redditus laicos, & idem non solum charitati, sed etiam iustitiae contravenire. Et hinc assentur etiam contrarie sentient Doctores, intentionem, & voluntatem Christi fuisse, & esse, ut de bonis suis superflua dentur pauperibus, vel in alia opera pia expendantur; & colligunt inde Clericos magis teneri ad eleemosynas quam laicos, & in abusus redditum Ecclesiasticorum multo magis peccare, quam inabus rerum exterritorum. Si igitur Clerico obligentur strictius ad impen- denda superflua in pios usus, quam obligentur laici, non potest hoc majoris vinculum esse de sola lege charitatis, cum hac, ex quo obliget omnes fideles, immo tam ratione superflui, quam occurrentis misericordie possit sepius plus obligare ditissimum laicum qui multis abundat, quam Clericum qui paucis abundant; ideo fatendum est, aliqua lege iustitia ad illud astrinxiri Clericos ad quod non astringuntur laici.

Sexto: Quia sacri canones negant facultatem testandi Clericis de redditibus suorum beneficiorum, cap. Ad bac, & cap. *Relatum, de Testamentis.* Hac autem facultas non negatur de bonis laicis: Ex quo sequitur evidenter, non esse Clericos sequi dominio redditum Ecclesiasticorum ac sunt profanorum.

Sexto: Quia Sacri canones negant facultatem testandi Clericis de redditibus suorum beneficiorum, cap. Ad bac, & cap. *Relatum, de Testamentis.* Hac autem facultas non negatur de bonis laicis: Ex quo sequitur evidenter, non esse Clericos sequi dominio redditum Ecclesiasticorum ac sunt profanorum.

Sexto: Quia Concilia, ac Summi Pontifices appellantur beneficiarios procuratores, & dispensatores non solum eorum bonorum, super quibus fundata sunt beneficiaria, sed etiam redditum, & fructum, qui ex illis veniunt: Jam autem Procurator, seu dispensator dispensans res in aliis usus quam sit intentio principialis Domini, non solum peccat, sed ad restitutum tenetur illis, in quos illa res erat iussa dispensari: duo ergo praecpta transgreditur qui quod debet, non solvit ei, cui debet, quia idem est, ac alienum recipere, & retinere. S. Thom. 2. 2. g. 62. art. ult.

Otavo: Quia si beneficiari non astringerentur

lege iustitiae ad eleemosynam, sequestrerent prodige effundendo redditus suos non peccare mortaliter, sicut

laici effundendo prodige suos non nisi venialiter delinquunt: cuius tamen contrarium assert S. Thom. 1. 2. g. 183. art. 7. & quod. 6. art. 12. & 22. q. 119. art. 3. ad 1. ubi ait: *Prodigi peccat in alterum consumando bona, ex quibus alii debet providere, quod precipue appetit in Clericis qui sunt dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, que sunt pauperum, quos defraudat prodige expanderet.*

Nono: Quia Concil. Trid. sess. 25. c. 1. de Reformat. expressè statuit, Clericos non esse redditum Ecclesiasticorum dominos, sed in opera pia distributores, seu dispensatores, in haec verba: *Omnino vero Episcopis interdictum, ne ex redditibus Ecclesie consanguineos, familiariter suos augere student, ni res Ecclesiastica, que Dei sunt, consanguineis donent, sed si pauperes sint, bis ut pauperibus distribuant.* Et paulo infra: *Quo vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque beneficia Ecclesiastica tam secularia quam regularia obtinentes pro gradu sui conditione observari, sed etiam ad Sac. Ros. Ecclesiastica pertinere decrevit.* Hujus autem prohibitorynis ad Concilio facta, nulla alia ratio assignari potest, nisi quod legi iustitiae est Ecclesiastica hodie adiunctum onus, elargienti superflua pauperibus, non est adjunctum redditibus Laicorum, & ideo Ecclesiasticos non dantes illa: egentibus non modo peccare mortali, sed ad restituendum obligati.

Non evanescat Argumentum ex eo, quod licet Concil. Trid. vetet Beneficiario donare, & expenditure pro libato, non tamen præcipit, ut restituat quod sic insumpsi, immo ex eo, quod unum affirmit, videatur aliud negare.

Non inquam evanescatur, quia id supponit tamquam evidenter ex dictis deducendum: Vetando enim beneficiariis, ne parentibus, & familiaribus donare possint nisi pauperis intiuimus, nec id prohibit Laici, declaravit aperte, illis ultra leges charitatis & misericordie, quibus etiam Laici astringuntur, esse legem aliquam iustitiae auctantem specialiter solos beneficiarios, & qui uno dicit, etiam dicit de alio si-mili, & necessariò consequente.

Non etiam effugiat Argumentum vis dicendo, Concilium Tridentinum, ibi loqui de rebus ipsis Ecclesiasticis, & non de redditibus earum. Nam hac fuga est verbi Concilii omnino contraria. Tam, quia illi agitur de rebus quae possunt beneficiari dare cognitis, & familiaribus intiuimus pauperis, si vere sunt pauperes immobiles, & stabiles Ecclesiastica, ex quibus percipiunt illi fructus, & redditus, non possunt dari beneficiario parentibus, solo pauperis intiuimus, sed reguruntur alia iusta causa, & solemnitatis debite, ut possint alienari.

Tam quia in Concil. Later. Sess. 9. sub Leon. X. statuimus hoc ipsum de redditibus Ecclesiasticis, ex quia bona omnia Ecclesiastica sunt Ecclesia data sub hoc modo, & onere expresso aut facito, ut ea, quae suscipiunt, post honestam ministrorum sustentationem pauperibus elargiantur.

Et hanc sententia est D. Th. 2. 2. g. 43. art. 8. & 9. 87. art. 1. ad 1. & art. 3. ad 1. & art. 4. ad 4. & 9. 185 art. 3. sub finem, & 119. art. 3. ad 1. & quodlib. 6. art. 10. S. Anton. in 3. part. tit. 15. cap. 1. §. 19. & in 1. part. tit. 2. cap. 2. §. final.

Nic. obstat, quod obligatio, que obligat soli Deo, non habet onus restituendi, licet obligatus de linquat mortaliter non solvendo.

Resp. Id esse omnino falsum, immo multa obligations soli Deo facta, ad restituendum ardent, ut si quis voleat aut iure datum aliquid Deo, vel aliquid recipiat ex onere, ut det illud Deo, ad restituendum tenetur, si Deo non donet. Cap. *Sunt qui,* & cap. *Sac. art. 17. 4. §. cap. Debitorum, de Jurejur.*

Non etiam officit, quod qui recipit centum annos, cum onere expendendi, & consumendi eos in honorem, & gloriam Regis, seu Civitatis, non remanere videri obligatus ad restituendum, si eos in id non expenderit,

Resp.

Resp. Immò obligatum esse ad restituendum aut Regi aut Civitati, à quibus illos aureos accepit cum tali onere.

Non item obstat, quod post divisionem fructuum, & redditum consignata est una portio Episcopo, alia Clericis, alia Fabrica, & alia pauperibus ad competentem eorum sustentationem: Unde sicut pauperes non sunt domini portionis sua, & si in profanis usus expendunt, non tenentur ad restituendum, ita nec Clerici suorum beneficiorum fructus male expedites restituunt erunt obnoxii. Quod confirmatur. Sicut Consulibus, & Decurionibus statuta sunt à Rebus certa stipendia, de quibus ad libitum dispensare possunt; ita beneficiarii institutum est à Christo, & Apostolica Ecclesiæ traditione debitum stipendum pro honesta sustentatione, ad eum ut, sicut quando res Ecclesie erant communis, & dabatur illis certa portio ex collectis omnibus redditibus, erant veri domini illius portionis, & si quid superabundabat de illis datus ad sustentationem, poterat ad libitum veluti ac de Patrimonialibus disponere, ita nunc facta divisione ne possint.

Resp. Quod cum illa bonorum Ecclesiasticorum

divisione facta solidum fuerit ad tollendas rixas; qua inter Episcopos, Clericos, Fabricatores & Eleemosynarios continguntur, ex quo Episcopi dictorum bonorum communium administratores, plus justo sibi attribuebant, ut inquit S. Clemens lib. 2. cap. 28. & 29. idcirco facta es bonorum illorum partitio, & culpiter data sua competens portio, per quam non fuit mutata, nec potuit mutari natura illorum bonorum, que sunt Christi, nec tolli onus intrinsecus annexum, ut non expendantur in aliis usus, quam propriez sustentationis, & pauperum.

Non etiam extravaganti talis non colligi, & dato quod colligeretur, intelligendum id esset de consuetudine testandi in pios usus, & in non profanos, ut Zenelinus in glori. ejusdem extravaganti habet, que est Joan. XXII. & citatur in tit. de Eleb. Quo fit, ut hæredes beneficiari defuncti, si accipiunt dictos fructus talis anno, quia quia vero pauperes, aut ut debita defuncti ex illis solvant, vel in recompensationem bonorum patrimonialium, quia defuncti in unitatem Ecclesie convertiti, non solum peccant mortaliter, sed restitutions onere præsumunt. Unde etiam colligunt, quod numquam beneficiarius, quamvis Cardinals, habens faciem testandi, potest disponere, vel legari in aliis quam in pios usus, & hæredes divites sint, non debent absolviri, nisi restituant. Tum qui impendere redditus Ecclesiasticos in usus omnino profanos est contra ius nature, & id est ad dispensandum in hoc tanta requiratur causa, quanta ad dispensandum in aliis naturis legibus, alias dispensatio est in foro conscientie nulla, cap. Non est, de Voto, & cap. Quanto. de Jurejur. Tum quia cum prædicta facultas sit privilegium, & operari possit effectum testandi ad pios usus, non debet contra ius commune alium magis exorbitantem operari, scilicet ad profanos. Argum. porr. de Privileg. & cap. 1. de Riser. Tum quidam, qui cum impendere Ecclesiasticos redditus in facies usus sit peccatum, & in pios usus sit charitatis & iustitiae opus, dicendum est, facultatem illam datum a Papa concedere potius non dellatum, quam dictum. Cap. 2. de Reg. Jur. I. Si Procurator, ff. de Condit. Nec obstat dicere: quod quamvis decimæ, oblationes, & alia bona, seu redditus Ecclesiastici sint iure divino & naturali impedienda operibus pios, per consuetudinem tamen, & leges Ecclesiasticas determinari potest, que quantitas horum reddituum debeat illis operibus applicari, & que ad honestam sustentationem beneficiariis, cui determinationis standum in conscientia erit, adest, quod ultra id quod applicatum est, hinc vel illi pio operi, non erit jam illicitum applicare quod superest, aliis quibusvis operibus etiam profanos.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

Si. Differentia, ff. de Acquir. posse.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

Si. Differentia, ff. de Acquir. posse.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

Non etiam suffragatur, quod cap. 1. de Clericis non residentibus, dicitur Beneficiarii, qui non intersunt horis, non effici domino distributionum quotidiana- rum; significans à contrario sensu, fieri dominum earum, qui illi intersunt. Jam autem dominum aliquis rei posse ad libitum, de aliquo re disponere, absque ullo restrictionis vinculo colligunt ex L. Si quis.

ber: sunt enim veluti *Æconomi*, & dispensatores illorum redditum ad erogandum quod supererit, pauperibus.

*Non etiam contradicit, si dicatur, Beneficiarium, qui non habet Patrimonialia, quibus sui debita solvatur, debere, immo posse cogi ad solvendum creditoribus de redditibus suis, ut patet cap. *Personæ*, de *Fideijsu*; id tamen non licet, si hujusmodi redditus essent pauperum, cum nemo per res, quæ non sunt sue, possit sacrificare solvendo alteris. Argum. cap. *Foris*, & cap. *Denique*, 14. q. 5.*

*Resp. Quod Beneficiariis, quando non habet aliund quibus solvat, connumeratur inter pauperes, & ideo potest ex redditibus sui beneficii capere tamquam pauper, id quod sufficit ad debita solvenda. Neque ob hoc beneficiarii creditores præferunt pauperibus, sed ipse beneficiarius seipsum ut pauperem præfert aliis pauperibus, quatenus à jure est sibi concessa facultas distribuendi, & applicandi superflua illis pauperibus, quos ipse elegerit, & eligendo inter alios pauperes primò seipsum, servat ordinem caritatis, cap. *Si non licet*, 23. q. 5.*

Neque item repugnat, quod in extravag. Suscepit in tit. Ne sede vac. approbetur consuetudo, ut Beneficiarius recipiat post mortem redditus beneficii primi, aut secundi anni, ex quo videatur approbari consuetudo, quod Beneficiarii testari possint de fructibus primi, aut secundi anni post mortem suam percepti.

Resp. Ex illa extravaganti talis non colligi, & dato quod colligeretur, intelligendum id esset de consuetudine testandi in pios usus, & in non profanos, ut Zenelinus in glori. ejusdem extravaganti habet, que est Joan. XXII. & citatur in tit. de Eleb. Quo fit, ut hæredes beneficiari defuncti, si accipiunt dictos fructus talis anno, quia quia vero pauperes, aut ut debita defuncti ex illis solvant, vel in recompensationem bonorum patrimonialium, quia defuncti in unitatem Ecclesie convertiti, non solum peccant mortaliter, sed restitutions onere præsumunt. Unde etiam colligunt, quod numquam beneficiarius, quamvis Cardinals, habens faciem testandi, potest disponere, vel legari in aliis quam in pios usus, & hæredes divites sint, non debent absolviri, nisi restituant. Tum qui impendere redditus Ecclesiasticos in usus omnino profanos est contra ius nature, & id est ad dispensandum in hoc tanta requiratur causa, quanta ad dispensandum in aliis naturis legibus, alias dispensatio est in foro conscientie nulla, cap. Non est, de Voto, & cap. Quanto. de Jurejur. Tum quia cum prædicta facultas sit privilegium, & operari possit effectum testandi ad pios usus, non debet contra ius commune alium magis exorbitantem operari, scilicet ad profanos. Argum. porr. de Privileg. & cap. 1. de Riser. Tum qui cum impendere Ecclesiasticos redditus in facies usus sit peccatum, & in pios usus sit charitatis & iustitiae opus, dicendum est, facultatem illam datum a Papa concedere potius non dellatum, quam dictum. Cap. 2. de Reg. Jur. I. Si Procurator, ff. de Condit.

Nec obstat dicere: quod quamvis decimæ, oblationes, & alia bona, seu redditus Ecclesiastici sint iure divino & naturali impedienda operibus pios, per consuetudinem tamen, & leges Ecclesiasticas determinari potest, que quantitas horum reddituum debeat illis operibus applicari, & que ad honestam sustentationem beneficiariis, cui determinationis standum in conscientia erit, adest, quod ultra id quod applicatum est, hinc vel illi pio operi, non erit jam illicitum applicare quod superest, aliis quibusvis operibus etiam profanos.

Resp. Quod sola illæ determinationes legum divinarum, & naturalium valent, per quas non eventur, & tolluntur illæ, sed potius adjuvant, & determinantur, ut legem naturalem de puniendo crimine, si que lex humana jubaret crimen esse præmio vel honore afficiendum, non declararet, sed destrueret. Et legem divinam de confiende Sacerdoti, quæ lex humana præcipiter confiteri Angelo, non declarans,

Tract. VII. Examen VI.

rans, sed evertens diceretur. Ita lex, & consuetudo humana quae præcipere bona Ecclesiastica impendi posse in usus profanos, & alios ab his, in quos lex naturalis & divina de impenitendis eis in opera pia mandat, esset non adjuvans, & determinans, sed omnino destruens, & evertens; bene tamen posset determinare, ut distribuerentur, & impenderentur in usus piis, in hos, aut in illos tantum. Quandem quidem nullus Monarcha, nec etiam Papa possit sine justa causa mutare voluntates disponendum, & legantibus res in ipsum usum, ut convertantur in usum profanum. *Dubitabat tamen Confessorius*, unde debeat beneficiarius male impensam restituere, cum nihil habeat nisi redditus Ecclesiasticos, qui semper sunt debiti operibus pia: & ex eo, quod est alteri debitur, non possit fieri restitutio?

Res. Quod si beneficiarius habeat bona patrimonialis, vel quasi patrimonialis, debet ex illis tantum distribuere pauperibus, quantum ex redditibus Ecclesiasticis impedit in usus profanos, & illicitos. Quod si patrimonialibus caret, tunc restituat de ea quod acquirere potest parcius vivendo, aut de illo, quod merebitur ultra suam competentem sustentationem inserviendo multo plus beneficio, quam sit obligatus; vel de eo, quod per industria suam, donationes, ac ultimas voluntates obtinere poterit; sive de illo quod recuperare valet ab his, quibus male, & injuste dedit.

Quod si denique quis petat, Quantum ex redditibus beneficii possit beneficiarius accipere pro honesta, & convenienti sustentatione, ita ut omne quod reliquum fuerit, pauperibus erogare tenetur?

Res. Id prudenter viri, & timentis Deum dicatio esse extimandum, pensata qualitate personae almentorum penuria, circumspecta etiam virtute animi, litteratura, gradu doctorali, & meritis erga Sedem Apostolicam, vel aliam Ecclesiam particularrem, seu Rempublicam Christianam, attenta item complexione delicata Beneficiari, attendit fieri solita, moribus hominum istius regionis quoad esum, potum, vestitum, habitationem, & medicinam, ita ut non solidum possit vivere honeste, sed etiam decenter. *Ita docet D. Th. 2. 2. q. 185. art. 7. & quodlib. cap. 6. art. 12.*

Quod si denique quis petat, Quantum ex redditibus beneficii possit beneficiarius accipere pro honesta, & convenienti sustentatione, ita ut omne quod reliquum fuerit, pauperibus erogare tenetur?

X. R. sub dist. cum S. Th. art. 7. dicente: Tripliciter potest aliquid esse illicite acquistum. 1. Id quod illicite ab aliquo acquiritur, debetur ei a quo est acquisitionis, nec potest ab eo retineri, qui acquisivit: sicut contingit in rapina, & furto, & usurᾳ. Et de talibus, cum homo teneatur ad restitutionem, elemosyna fieri non potest.

2. Est aliquid illicite acquisitionis, non quidem illa qui acquisivit, retinere non potest, nec tamen debetur ei, a quo acquisivit, quia scilicet contra iustitiam acceptit, & alter contra iustitiam dedit. Sicut contingit in Simonia, in qua dans, & accipiens contra iustitiam legis divina agit. Unde non debet fieri restitutio ei, qui dedit, sed debet in elemosynas erogari.

3. Est aliquid illicite acquisitionis, non quidem quia ipsa acquisitionis sit illicita, sed quia id, ex quo acquiritur, est illicitum; sicut patet de eo, quod mulier acquirit per meretricium. Et hoc propriè vocatur turpe lucrum, quod enim mulier meretricium exerceat, turpius agit, & contra legem Dei, sed in eo, quod accepit, non injuste agit, nec contra legem. Unde quod sic illicite acquisitionis est, retinere potest, & de eo elemosyna fieri non potest. *Hac S. D.*

Addo ex S. Th. in R. ad 2. cur ex tali turpi lucro non fiat Sacrificium, vel oblation ad altare, juxta illud Deut. 23. Non offeras mercedem prostibuli in domo Dei tui. Nam disparitas est, tum propter scandulum, tum propter Sacrorum reverentiam.

Oppono contra primum modum illud Luc. 16. Facie vobis amicos de mammona iniquitatis. Ergo.

Ad hoc S. Th. art. cit. ad 1. Sicut August. dicit:

Illud verbum Domini quidam male intelligendo, respuit res alienas, & aliquid inde pauperibus largiuntur, & putant se facere quod præceptum est. Intellectus iste corrigendus est: Sed omnes divitiae iniquitatis dicuntur, quia non sunt divitiae iniquae nisi iniquis qui in eis spem constituant. Vel secundum Ambrosium Mammona dixit, quia variis divitiarum illebris nostros tentat affl. Ius S. D.

Quid sentis de lucro per al eas?

Dico cum S. Th. ad 2. In his lusu videtur esse aliquid illicitum iure divino, scilicet quod aliquid luctetur ab his, qui rem suam alienare non possunt, sicut sunt minores, & furiosi, & hujusmodi. Et quod aliquis trahat alium ex cupiditate lucrandi ad lucum; & quod frauduleretur ab eo luctetur. Et in his casibus teneat ad restitutionem, & sic de eo non potest elemosynam facere, ait S. D. Idem sentit, si alii in vigore sit ius civile prohibens lusum. Ceterum quidquid ex licito ut lusu licet acquiritur, est materia ex qua potest fieri elemosyna.

QUADERO IV. Fictus pauper peccatne mortaliter teneturque ad restitutionem, si petat, & accipiat elemosynam?

XCL. R. affirm. Quando elemosyna ei dantur sub conditione saltem tacita, quod sit pauper, ut sit in amplis, & extraordinariis elemosynis, ut si petatur elemosyna ad redimendum captivum, qui non est.

Ratio: Quia est furtum: secus si donatio sit absoluta, ut præsumitur in elemosynis ordinariis, licet fiant ex motu falso.

QUADERO V. Qui est sub alterius potestate, potest facere elemosynam?

XCII. Resp. cum S. Th. art. 8. in corp. dicitur:

Qui est sub potestate alterius constitutus, in quantum hujusmodi, secundum Superioris potestatem regulari debet. Sic ergo ille, qui est sub potestate constitutus, de re, secundum quam Superiori subjicitur, elemosynam facere non debet, nisi quatenus a Superiori servetur communis. Si quis vero habeat aliquid, secundum quod potestat Superioris non subit, quantum ad hoc proprii Juris existens, de hoc potest elemosynam facere. Hac ibi.

Resp. 2. ex R. ad 1. Monachus si habet dispensationem à Praetato commissum, potest elemosynas facere de rebus Monasterii, secundum quod sibi est commissum. Si vero non habet dispensationem, quia non proprium habet, tunc non potest sine licentia Abbatii, vel expresse habita, vel probabilitate presumpta, nisi forte in articulo extreme necessitatis, in quo licetum ei esset furari, ut elemosynam daret. Hac ibi.

Resp. 3. ex R. ad 2. Si uxor habet alias res praeter dotem, quia ordinatur ad sustentanda onera Matrimonii, vel ex proprio luctu, vel quocumque alio luctu modo, potest dare elemosynas, etiam irrequisito assensi viri, moderatas tamen, ne ex eorum superfluitate vir depauperetur: alijs autem non debet dare elemosynas sine consensi viri, vel expresso, vel presumpto, nisi in articulo necessitatis, sicut de Monacho dictum est. Quamvis enim mulier sit aequalis viro in actu Matrimonii, tamen in his quæ ad dispositionem domus pertinent, vir caput est mulieris, secundum Apost. 1. Corinth. 11. Hac S. D.

QUADERO VI. Estne elemosyna magis danda propinquoribus?

XCIII. Ceteris paribus, illis qui sunt nobis magis coniuncti, magis debemus providere. Ita S. D. art. 9. id probans ex illo 1. Timoth. 5. Si quis surum & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infidelis deterior.

Et in R. ad 2. id probat ex ordine Charitatis, & ex S. Ambros. in 1. de Officiis, dicente: Est illa probanda liberalitas, ut proximos sanguinis tui non despicias, si egere cognoscas; melius est enim, ut ipse subvenias tuis, quibus pudor est ab aliis sumptum deposceret.

Mc.

De Correctione fraterna.

Monet tamen S. D. in c. Est circa hoc discretio- nis ratio adhibenda secundum differentiam conjunctio- nis, & sanctitatis & utilitatis. Nam multo sanctiori indigentiam patienti, & magis utili ad commune bonum, est magis elemosyna danda, quam persona propinquiori; maximè si non sit multum conjuncta, cuius cura specialis nobis non immineat, eti magnam necessitatem non patiatur. Hac ibi.

QUADERO VII. Subsidium, ad quod homo obligatus in extrema vel gravi necessitate, esse dandum donatione absoluta, aut licet sub conditione, ut restituat, si venerit ad pinguiorem fortunam, vel solum commendare?

XCV. Resp. Probabilis, & tutius est, quod teneat ad donationem absolutam rei, quæ saltem est usu consumptibilis.

Ratio: Tum quia opposita sententia videtur val-

de inhumanum, & repugnat veræ misericordiae, quæ debet esse gratuita. Tum etiam quia proximus taliter indigens habet jus, ea, quibus extremè indiget, si petendo obtinere nequivale, palam accipiendi absque restitutio oneri. Ergo, & alter sine codem onere tenebatur dare.

Nisi, tamen sermonem his esse de pauperibus absoluere, & non talibus secundum quid solū, quorum necessitas tantum aliquo tempore durabit, eo quod bona habent in spe. His enim conditionatam restituitionem imponere ratione congruit.

Plura de hoc vide Trāt. 8. Exam. 5. n. 126.

Mendicitas Religiosa.

Do qua S. Th. 2. 2. q. 187. art. 3. & 4.

QUADERO VIII. Tenenturne Religiosi manibus operari?

XCV. Ante R. Not. ex S. Th. q. cit art. 3. in c. Quod sub opere manuali intelliguntur omnia humana officia, ex quibus homines licet vicum lucrantur, sive manibus, sive pedibus, sive linguis fiant: Vigiles enim, & Cursori, & alii hujusmodi de suo labore viventes intelliguntur de operibus manuum vivere. Quia enim manus est organum organorum, per opus manuum omnis operatio intelligitur, de qua aliquis vicum licet potest lucrari. Hac ibi. Hoc nota.

Resp. cum S. D. art. cit. negative. Ratio ejus est: Labor manualis ad quatuor ordinantur. Primo, & principaliter ad vicum quærendum. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Gen. 3. 12. Ad tollendum oīum, ex quo multa mala oriuntur. Multam malitiam docuit otioris. Eccl. 33. 3. Ad concupiscentia refranationem, in quantum per eum maceratur corpus. 4. Ad facientes elemosynas. Laborer operando manus suis, ut habeat unde tributus necessitatibus patenti. Ephes. 4.

Subram 1. Sed religiosi in primis non tenentur ad opera manualia ad quærendum vicum. Ergo. Prob. min. Ille, cuiuscumque sit conditionis, tenetur manus operari ad quærendum vicum, qui aliunde non habet licet, unde vivat, aut vivere possit. Et hoc significant verbis Apostoli dicentes: Qui non vult operari, non manducet. Sed Religiosi aliunde habent licet, unde vivant, nemirum ex elemosynis, ut patet ab Q. 9. & 10. Ergo. Subram 2. Sed Religiosi ad opera manualia etiam non tenentur, ad vitandum oīum: aut ab corporis mortificationem, quia multis aliis modis potest caro macerari, nemirum per jejuna & vigilias. Ergo nec ad ea tenentur ad dandas elemosynas, ut patet, nisi in casu necessitatis, in quo (si nullo alio modo pauperibus posset subveniri) obligarentur similiter Religiosi, & Seculares ad opera manualia. Ergo.

Confr. Licit sit præceptum juris naturæ, quod Apost. 1. Thessal. 4. proponit, Operamini manus vestris nunc præceptum vobis. Hoc tamen præceptum obligat quidem totam communitatem, non tamen singulos in particuli, sed sufficit quod unus vacet

uni officio, alius ali: puta, quod quidam sint opifices, quidam agricolas, quidam Judices, quidam Doctores, & sic de aliis: ut ait S. D. ad 1. Sicut est præceptum naturæ, ut agri colantur, matrimonia contrahantur, & tamen non omnes in particulati tenentur Matrimonium contrahere, nec agros colere. Ergo Religiosi manibus operari.

Not. tamen S. D. in corp. Nisi forte ad hoc per Statuta sui Ordinis obligantur, sicut Hieron. in Epist. ad Rusticum Monachum dicit: Egyptiorum monasteria hunc morem tenent, ut nullum absque operis labore suscipiant, non tam proprii vicis necessitatem, quam propter animæ salutem, ne vagetur pernitiosis cogitationibus mens.

Oppono: Religiosi, cum profeante statum perfectiōnē, debent imitari vitam Apostolorum: Sed Apostoli manus laborant. 1. Cor. 4. Laboramus operantes manus nostras. Ergo.

Resp. cum S. Th. Th. ad 5. dicente: Quod Apostoli manus laborarent, quandoque quidem fuit necessitatis, nemirum, quando vicum ab aliis inventre non poterant: quandoque vero supererogationis, in quo supererogationis opere non tenentur Religiosi Apostolū imitari. Vide S. Th. qui hoc ibidem explicat.

QUADERO IX. Licetne Religiosis vivere ex elemosynis?

Sermo est de elemosynis sponte oblatis.

Resp. cum S. Th. art. 4. affirm. Ratio ejus est: Unicuique licet vivere de eo quod suum, vel sibi debetur est: Sed fit aliquid alium ex liberalitate dominantis. Ergo Religiosi, & Clerici, quorum Monasteria, vel Ecclesiis ex munificentia Principium, vel quorundamcum fidelium sunt facultates collatae, possunt licet de vivere absque hoc quod manibus laborent, & tamen certum est eos de elemosyna vivere. Addicunt etiam S. Th. illud 1. Cor. 9. Quod altari deservient, de altari vivant: Sed Religiosi, & Clerici altari deservient. Ergo.

Not. in cit. art. Si aliqui sint Religiosi, qui absque necessitate & utilitate, quam affirant, velint otiosi de elemosynis vivere, hoc est ei illicium. Utilitatem S. D. assignat, si nimirum predicent auctoritate Praetatorum, si sint ministri altaris. Si insitum studio S. Scriptura ad communem utilitatem totius Ecclesiæ. Nam laborantem agricultoram oportet prius de fructibus percipere. 2. Tim. 2. Si qui ex hoc scandalizantur, malitiosi sunt, more Pharisaorum, quorum scandalam contemnendum Dominus docet Matth. 15. ait S. D. ad 5.

Oppono 1. S. Hieronym. ad Damasum Papam dicit: Qui bons parentum, & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegum profecto commitunt, & per abusum tamen, judicantur. Subram 1. Sed religiosi in primis non tenentur ad opera manualia ad quærendum vicum. Ergo. Prob. min. Ille, cuiuscumque sit conditionis, tenetur manus operari ad quærendum vicum, qui aliunde non habet licet, unde vivat, aut vivere possit. Et hoc significant verbis Apostoli dicentes: Qui non vult operari, non manducet. Sed Religiosi aliunde habent licet, unde vivant, nemirum ex elemosynis, ut patet ab Q. 9. & 10. Ergo. Subram 2. Sed Religiosi ad opera manualia etiam non tenentur, ad vitandum oīum: aut ab corporis mortificationem, quia multis aliis modis potest caro macerari, nemirum per jejuna & vigilias. Ergo nec ad ea tenentur ad dandas elemosynas, ut patet, nisi in casu necessitatis, in quo (si nullo alio modo pauperibus posset subveniri) obligarentur similiter Religiosi, & Seculares ad opera manualia. Ita S. Thom.

2. Religiosi sunt in statu perfectionis: Sed beatius est dare quam accipere. Act. 20. Ergo.

Ad 1. S. D. dicit: Authoritatis illa sunt intelligentia tempore necessitatis, quando scilicet non posset aliter pauperibus subvenire, tunc enim tenentur non solim ab elemosynis accipiens desistere, sed etiam sua, si que habent, largiri ad pauperum sustentationem. Hac ibi.

Ad 2. ait: Ceteris paribus dare est perfectius quam accipere, & tamen dare, vel relinquere omnia sub pro Christo, & modica accipere ad sustentationem vita, melius est quam dare aliquam particulariter pauperibus. Ita S. Thom.

QUADERO X. Licetne Religiosis mendicare?

XCVI. Resp. cum S. Th. art. 5. affirm. Ratio ejus est: Religiosi competit vivere ad imitationem Christi: Sed Christus mendicavit. Ergo. Prob. min. Ipse Christus per Ps. 39. ait: Ego autem mendicus sum, & pou-

per

Dd

Tract. VII. Examen VI.

per. Et S. Hier. in quadam Epistola ait: *Cave, ne Domino tuo mendicante, scilicet Christo, alienas divitias congeras.* Ergo.

Not. S. D. in corp. Ad mendicandum potest homo ex duobus induci. *Uno modo ex cupiditate habendi divitias, vel victum otiosum:* & talis mendicitas est illicita. *Alio modo ex necessitate, ut si aliquid habere non potest, unde vivat, vel ex utilitate, qualem est assignata ad Q. 9. & hoc modo mendicitas est licita.*

Oppono 1. Quod legem est prohibitum, non competit Religiosis: Sed mendicare est Lege prohibitum Deuter. 15. *Mendicus non erit inter vos.* Ergo.

2. Ps. 36, ait David: *Non vidi justum derelictum, nec semen eius querens pauperem.* Ergo.

3. Secundum iuris civilia punitur validus mendicans, ut habeatur *Cod. de Valid. mendic. tit. 25.* Sed dantur Religiosi validi, robusti, ratiocinantes.

Respondit S. D. in cit. art. Quod ibi non prohibetur indigenibus mendicare, sed prohibetur divitibus, ne tan tenaces sint, ut propter hoc aliqui egestate mendicare cogantur; avaritia divitium damnavit.

Ad 2. R. quod David non viderit quarentes pa- nem ex cupiditate, & avaritia, sicut nunc subinde- dantur, bene tamen ex necessitate.

Ad 3. Jura Civilia pununt robustos ex sola cupi- ditate habendis mendicantes, otiosos, laborem fu- gientes.

Correccio fraterna.

De qua S. D. agit Quæst. 33. per 8. art.

QUÆRERO XI. Quid est, quis ejus finis, esti- in precepto & quando?

XCVII. Ante R. Not., quod Correccio fraterna (ad quam etiam reductur paterna) sit unum ex septem operibus misericordia spiritualibus supra assignatis. Aliqui DD. distinguunt inter corrifere, & corrigere, quod corrifere sit reprehendere, & increpare; corrifere vero sit ipsa emendatio vita; sed tamē hic sumi, & sumitum promiscue. Hoc notato

Resp. 1. Juxta S. Tb. art. 1. Duplex est correccio delinquientis; una quod adhibet remedium peccato in quantum est malum ipsum peccantis, & ad eam non punitionem, sed emendationem, & animas lucrum, velut ad finem ordinatus; & est actus Charitatis, & ista est propriæ fraternæ Correccio, & de hac agitur, ac definitur, quod sit actus Charitatis, vel misericordie spiritualis, quo per convenientem sermonem concurrit fratum, id est, proximum à malo peccati convertere ad bonum virtutis. Alia correccio est, ait S. D. quod adhibet remedium peccatis delinquientis, secundum quod est in malum aliorum, & principiū boni communis. Et hac est actus justitiae, cuius est conservare restitutidem unitus ad alterum, & vocatur judicialis, estque superiorum erga inferiores panien- dos. De ea hic non agitur.

Resp. 2. Finis correctionis fraternæ patet ex dictis.

Resp. 3. Correccio fraterna est in precepto, & quidem naturali ac Decalogi de dilectione proximi. Ita S. Tb. art. 2. Et patet ex illa Matth. 18. v. 15. Si peccaverit in te, id est sciente te, frater tuus, va- de, & corrige cum inter te, & ipsam solum, id est secrete. Si te audierit, lacratus eris, fratrem tuum; si te autem non audierit, adhuc tecum adduc unum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testimoniis stat omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ; si autem Ecclesiæ non audierit sit tibi sic ut Etimici, & Publicanus. Et Eccles. 17. Unicuique Deus mandavit de proximo suo.

Ratio. Quia ex precepto nature tenetur quilibet fratri, id est proximo graviter egenti succurrere, dum potest sine gravi damno.

Resp. 4. Praeceptum fraternæ Correctionis non est negativum, sed affirmativum. Ita S. Tb. 2. 2. di-

cens, *Precepta negativa obligare semper, & ad semper;* *Correlatio autem fraterna ordinatur ad fratris emendationem,* & ideo cadit sub precepto, secundum quod est necessaria ad istum finem, non autem ita, quod quolibet loco, & tempore frater delinquis corrigatur.

Resp. 5. Correccio fraterna de peccato mortali per se loquendo obligat sub mortali.

Ratio: Quilibet, dum potest, tenetur averte- re gravis malum praesertim animæ proximi: Sed omni- peccatum mortale, ut potè mors animæ, est gra- ve malum proximi. Ergo.

Resp. 6. Probabilis est, ut præceptum Correc- tionis fraternæ hic & nunc sub mortali liget, requiri quinque conditions, quarum; vel una deficiente (*ut sapientia deficit*) non obligat sub mortali.

Prima conditione: Ut peccatum sit secretum, seu occultum, & mortaliter constet, proximum peccasse mortaliter, vel esse in periculo peccati mortalis, aut recidivæ vel commissione veniale periculosum, seu ordinatum ad mortale.

Secunda: Ut spernatur fructus, seu sit probabilis spes emendationis, ne reddatur deterior. Unde S. Tb. art. 6. in corp. ait: *Una est correccio delinquientis quam ad Praelatos,* que habet vim coactivam, & talis correccio non est dimittenda propter turbationem ejus qui corripitur, sed est cogendum per penas, ut peccare desistat. *Alia vero est Correccio fraterna, cu- mī finis est emendatio delinquientis, non habens coactiōnem, sed simplicem admonitionem.* Et ideo ubi probabiliter assimilatur, quod peccator admonitionem non recipiat, sed ad pejora labetur, est ab humi- jusmodi correccione desistendum. Hac ibi.

Tertia: Opportunitas personæ, & temporis per- sonæ, ut non sit aliud, qui melius possit facere. Tem- poris, ut fiat tunc, quando pensatis circumstantiis discreto dicat cum majori fructu fieri posse.

Quarta: Ut correccio judicetur necessaria, cense- tur autem necessaria, quando peccator per eam, & non aliter creditum convertendus, ait Cest.

Quinta: Ut correccio possit commodè fieri, nimirum sine notabili damage corrigentis, damage, *inguam,* salutis, honoris, famæ, fortunaram, &c. nisi fra- ter eset in extrema necessitate.

QUÆRERO XII. Praeceptum fraternæ Correctionis obligat omnes homines, etiam subditos? Vel solo priores? Superiores?

XCVIII. R. 1. Obligat omnes homines ad corri- gendum idoneos, concurrentibus adductis quinque circumstantiis.

Constat ex citatis verbis Ecccl. 17. & ratione ad- ducta pro R. 3. ad Q. 11. Est autem hic sermo de correccione, qui fit per solam admonitionem.

Resp. 2. In Correctione fraternæ gravior est cura, & obligatio Praelatorum, quam aliorum. Ita S. Tb. art. 3. ad 1. Idem est de Parentibus, Dominis, Maritiis, Tutoribus, respectu filiorum, servorum, uxoris, &c.

R. 3. Praelatus, seu Superior sapientia non tantum subveni, sed etiam sub mortali tenetur subditos corrifere de venialibus, quando nimis vergunt in notabile deterritum Regularis disciplina. Item est de transgressionibus Regularium sub pena solum obli- gantium, vergentibus in simile deterritum.

Ratio: superior ex vi officii in conscientia tene- tur regularem observantiam promovere rationem stricam de sua, & subditorum anima redditurus. Ergo.

Ex quo sequitur, quod Superior tenetur inter- dum inquirere in vitam subditorum, attamen pruden- ter (ne alios turbet) impartialiter, impassionate, & nonnis prævia infamia, vel alio probabili in- dicio.

Concionatoribus quoque caute agendum dum est Cathedris vitia corripiunt, ne videantur particulares personas tangere, aut scientia confessionali uti. *Vel maxime cavendum, ne Praelatos suggesto corri- piant, nisi forte eset publicum scandalum, v. g. ha-*

De Correctione fraterna.

211

res, quod secreta monitione non posset emendari.

Resp. 4. Praeceptum Correctionis fraternæ etiam obligat subditos erga Praelatos, si tamen ut con- gruitate, sed cum mansuetudine, & reverentia fiat. Ita S. D. art. 4.

Probatur hoc ex Apostolo 2. Tim. 5. dicente: *Seniorum ne incorrigaris, sed obsecra ut Patrem.* Et ex Regula S. Augustini: *non solum vestri, sed etiam vestris, scilicet Praetatis, miseremini; qui inter vos, quanto in ipsis superiori, tanto in periculo majori ver- satur.*

Resp. 5. Etiam peccator, per se loquendo, & concurrentibus prædictis circumstantiis, tenetur hu- militer fraternè corrifere delinquenter. Ita S. D. art. 5. *Rationem dat:* *Correccio fraterna per se per- tinet ad aliquem, in quantum in eo viget iudicium;* *Sed peccatum non tollit totum bonum naturæ, quin in peccante remaneat aliquid de recto iudicio ratio- nis.* Ergo.

Notat tamen S. D. quod peccatum precedens, presertim si sit manifestum, Correctioni, seu ejus effectu possit ponere impedimentum. Non ergo ille corrigens debet objurare, sed ad pariter cavendum invitare. Nec sibi novam condemnationem corrigendo acquirit, licet per hoc, vel in conscientia fratris vel salem suu pro peccato præterito condemnabilem se esse ostendat.

Oppono: Matth. 7. dicitur: *Qui vides festucam in oculo fratris tui?*

Ad hoc dico, iibi solum reprehendi peccatores, qui alios corripiunt ex iactantia, & hypocrisy, vel qui, ut se justificant, alios temerarie iudicant. Unde qui subditur: *Hypocrita ejice primum trahem de oculo tuo,* &c.

QUÆRERO XIII. In Correctione fraternæ estne servandus ordo, ante ex Matth. 18. traditus, ut nimis delinquens, qui peccatum sit secretum, prius monetur secreto; deinde adhucbeantur testes, tandem dicatur Ecclesia?

XCIX. Resp. Affirm. cum S. Th. art. 7. & 8. & ita quidem, ut peccatum secretum prius semel, vel plures (quamdiu probabiliter est spes emenda- tionis) secreta admonitione sit corrigendum, qua si non proficiat, adhucbeantur testes, coram quibus verecundatur, & respiciunt, & quibus simul admoneantur; si nondum emendetur, dicatur Ecclesia, id est, Superiori.

Excepit à secreta admonitione S. D. art. 7. pec- cata publica, & hac dicit publice esse arguenda iuxta Apost. 1. Timoth. 5. *Peccantes coram omnibus ar- gue, ut & ceteri timor habeant.* De occulis distin- gitur: Quodam enim vergunt in nocturnum proximorum seu boni communis, vel corporale, vel spiritu- rituale, & si aliquis occule tractet, quomodo civitas tradatur hostibus: vel si hæretici patrimenti homines in Fide avertant: & in his oporet statim procedere ad denuntiationem ut hujusmodi documentum impediatur, nisi forte quis firmiter existimat, quod stain per secretam admonitionem posset hujusmodi mala impedi. Quodam vero sunt, quae solum vergunt in malum peccantis, & ejus in quem peccatur. Et in his servandus est praefictus ordo.

C. Oppono 1. Apost. Ephes. 5. nos monet: *Este- to imitatores Dei.* Sed Deus interdum publice punit hominem pro peccato, nulla secreta admonitione premisa. Ergo.

2. Christus non legitur secreto admonisse Iudam, antequam omni denuntiat. Item. Art. 5. Petrus An- nianus, & Sapphiram occulæ defraudantes de pretio agri publice denuntiavit, nulla secreta admonitione premisa. Et Gen. 37. Joseph accusavit fratres suos apud Patrem criminè pessimo, nec tamen eos prius monuit. Ergo.

3. In Capitulis Religiosorum aliqui proclamantur, nulla Secreta admonitione premissa. Ergo.

4. Religiosi tenentur obediere suis Praelatis: *Sed*

Praelati quandoque, vel communiter omnibus, vel alicui specialiter precipiunt, ut eis dicatur, si quid sit corrigendum. Ergo secreta monitio non est de ne- cessitate præcepti.

Ad hoc omnia Respondet S. D. art. 7. *Ad 1. qui-* dem: Omnia occulta sunt Deo nota, & ideo peccata occulta eodem modo se habent ad iudicium divinum, sicut publica ad humanum. Et tamen plerisque Deus peccatores quas secreta admonitione arguit in- teriori inspirando, vel vigilanti, vel dormienti.

Ad 2. Dominus peccatum Iudea tamquam Deus sicut publicum habebat, unde statim poterat ad pu- blicandum procedere, tamen ipse non publicavit, sed obscuris verbis eum de peccato suo admonivit. Petrus autem publicavit peccatum occultum Anania, & Sapphiram, tanquam executor Dei cuius revelatione peccatum cognovit. De Joseph autem credendum est, quod fratres suoi quandoque admonuerit, licet non sit scriptum. Vel potest dici quod peccatum publicum erat inter fratres. Unde dicit pluraliter accusa- tur fratres suos. *Hec ibi.*

Ad 3. dicit: Hujusmodi proclamations, quæ in Capitulis Religiosorum fiunt, sunt de aliquibus levibus, que fame non derogant. Unde sunt potius quasi quedam commemorationes oblitiarum culparum, quæ accusations, vel denuntiations. Si tamen esent talia, de quibus frater infamaretur, contra præcep- tum Domini Domini ageret, qui per hunc modum peccatum fratris publicaret. *Hec ibi.*

Ad 4. at: Praelatum non est obediendum contra præceptum divinum, secundum illud Act. 5. *Obedire oportet Deo magis quam dominikis.* Et ideo quando Praelatus præcipit, ut sibi dicatur, quod quis sciverit corrigendum, intelligentem est præceptum sanè, salvo ordine fraternæ Correctionis, siue præcep- tum fiat communis ad omnes, siue ad aliquem specialiter. Sed si Praelatus expressè præcepit contra hunc ordinem a Domino institutum, peccaret præcep- tis, & obediens ei quasi contra præceptum Domini agentes. Unde non esset et obediendum, quia Praelatus non est Judeus occulorum (sed solus Deus) nisi in quantum per aliqua indicia manifestetur, puta, per infamiam, vel per aliquas suspicções. Ita S. D.

Ex quo sequitur, errare Religiosos, qui Visitato- ribus denuntiatur Frates de jecimine correctos vel ordine Charitatis non servato. Optimè proinde faciunt Visitatores; qui ante inquisitionem admonent Frates, ne denuntiatur eos, qui de secretis peccatis corri- ti.

Cl. *Quid ergo sentit de Statuto Societatis, quo (ex ratione quod Correccio fraterna melius facienda est per Praelatum) defectus Fratrum non præmissa secreta admonitione defenerunt ad Praelatum, non ut Judicem, sed ut patrem, facta a quolibet Noviti- o, ante votorum bienni emissionem, renuntiatione juris ad famam?*

Ad hoc nostrarum Franciscus Araujo Primarius Ca- thedraticus Salmant. ait: Dicere quod Correccio fraterna melius facienda est per Praelatum quam per seipsum, ut dicti Suarez, est errorne, & injurio- sum doctrina Christi. Ita ille. Dicere autem, quod secreta admonitione possit bene gubernari, non ut Judicem, sed ut patrem, facta a quilibet Noviti- o, ante votorum bienni emissionem, renuntiatione juris ad famam?

Frater imitatores Dei. Sed Deus interdum publice punit hominem pro peccato, nulla secreta admonitione premisa. Ergo.

2. Christus non legitur secreto admonisse Iudam, antequam omni denuntiat. Item. Art. 5. Petrus An- nianus, & Sapphiram occulæ defraudantes de pretio agri publice denuntiavit, nulla secreta admonitione premisa. Et Gen. 37. Joseph accusavit fratres suos apud Patrem criminè pessimo, nec tamen eos prius monuit. Ergo.

3. In Capitulis Religiosorum aliqui proclamantur,

Quid

Dd 2

Tract. VII. Examen VI.

Quid si peccatum esset præteritum, nullo reliquo complacentia vestigio, nec damni, aut recidiva periculu?

Cun Soto, & Bannes dico non esse obligationem corrigendi.

QUÆRO XIV. Tenerisne corrigere eum, qui peccat ex ignorantia invincibili?

Ante R. vide supra de ignorantia, & de lege naturali.

Resp. 1. Teneor, & teneor omnis homo (juxta probabilem sententiam) à proximo tollere ignorantiam culpabilis, seu vincibilim cujuscumque juris naturalis, divini, & humani, dum est in periculo peccandi mortaliter, ut & ignorantiam facti contra tales ius, si st̄ spes emendationis, v. g. si Petrus accedit ad Mariam, vincibiliter putans esse suam uxori, cum tamen non sit; Vel si Sacerdos ignoranter vellere consecrare in aqua.

Ratio: est etiam quæda est pro R. 3. & 5. ad Q. 11. & Eccl. 17. cit.

Nota: hanc & sequentem R. de omni quidem homine, sed in majori rigore veram esse de iis, qui gerunt aliorum curam, ut sunt Pater, Maritus, Dominus, Princeps, Episcopus, Praelatus, Superior, &c.

Resp. 2. Idem teneo de ignorantia invincibili (quæ an respectu iuris naturæ dari possit, hic non deciditur, sed explicatum est supra de Legibus) si tamen sit spes emendationis, saltem in futurum.

Constat ex Eccles. 17. *Uniquicunque mandavit Deus de proximo suo.* Hac in re maximè attendere, & pœnitentes instruere tenentur Confessari, utpote fungentes non tantum officio Judicis, sed & Doctoris, ne Sacramentum conferant indigno, ut fieret saltē in priori casu. Et cogitandum est, quid licet admittit, & instruōt ut specie prodesse hinc & nunc, proderit tamen ad hoc 1. Ut proximus liberetur à sua ignorantia, 2. Ut malum statim, in quo est, cognoscatur, & forte aliquando resipiscat: & sic in futurum proderit, patietur enim remorsus conscientiae. 3. Ne possit conqueri de denegata sibi absolutione in causa Resp. 1.

Consideranda etiam hic sunt documenta, & Axiomata illa Juris: *Utilitas scandalum permittit quam veritas vicia relinquitur. Potens alios ab errore revocare, & tacens seipsum errare demonstrat. Error cui minime resistit, approbat.* Item illud: *Nulla lex obligat ad actus iniustos, & otiosos. Magna ergo prudentia est necessaria, nec potest una certa regula statui pro omni casu.*

Casus qui de nullitate matrimonii invincibiliter, vel vincibiliter ignoranti possent proponi, solventur in proprio loco, nim. *Tract. ult. Exam. 5. Q. 8.* ubi multa dicuntur quæ hic serviantur.

QUÆRO XV. Licetne, aut expedit interdum, hominem perditum non statim corrīpere, sed permittere labi in pejora, ut enī confusus facilius emendetur, & resipiscat?

III. Ante R. *Not.* Quod Deus dupli ratione permittat mala. *Primo.* In penam priorum peccatorum tradens peccatores in reprobum sensum, ut Scriptura loquitur. *secundum.* Ut homo ferventius resurgat, & postea caritatis vivat; sicut forte permisit peccatum Petri. *Hoc notato.*

Resp. Licet tutor sit sententia negans, probabiliter tamen videtur affirmans, quod licet permittere talem hominem labi, ea intentione, ut ferventius resurgat, ut sensu sit quod correcito differatur ad tempus, & permittatur potius non statim resurrexi, ut elicatur ex malo bonum, quam quod permittatur peccatum.

Hæc R. supponit, quod homini non licet peccatum, quod evitare possumus permittere in penam priorum peccati, hoc enim modo peccatores punire soñus Dei est.

Item à data R. excipitur casus, quo timetur, ne proximus cadat in gravissimum peccatum, v. g. ne

fiat Hæreticus, Apostata, ne communicet in mortali, &c. *Hoc suppositio*

Ratio est 1. Correcio fraterna pro fini habet emendationem fratris. Ergo facienda est eo modo, quo melius ad hunc finem conductit. *2.* Licit non debeat permitti malum sub ratione mali, bene tamen ex intentione aliquius boni ratione cuius potest etiam ipsi peccanti evenire utilitas, uti & aliis. Unde supra ostensum fuit, rationabiliter permitti Lupanaria.

Not. quod licet non sint facienda mala, ut eveniant bona, bene tamen permittenda. De quo vide supra, an ex duabus malis culpa possimus consulere minus.

Quæsi hic posset, an homo teneatur proximum corrigeri cum periculo vita? Sed ad hoc patet ex dictis in hoc Tract. *Exam. 3. n. 83.*

EXAMEN VII.

De virtutis Charitatis oppositis, nimis odio, Discordia, Contentione, Seditione, Scandalo, Schismate, Bello, Duello, Rixa.

Odiū 2. 2. quest. 34. per 6. articulos.

R Evidēta prius hic sunt, quæ in *Exam. 5. n. 74.* & seqq. dicta sunt de dilectione Dei, proximi, & inimici.

QUÆRO I. Quid & quotuplex est odium?

CIV. Resp. 1. Odium in genere est aversio voluntatis ab eo quod representatur ut malum; nihil enim voluntatis potest odire, nisi sub specie mali, & nihil amare, nisi sub specie boni, licet in re non sit tale. *Hinc patet*, quid specie sit Odium Dei, & proximi, nimis odio aversio voluntatis à Deo, vel proximo sub specie mali, seu nocivi representato.

Opponit: Si solum malum potest odio haberi, quomodo potest quis odire Deum cum ille sit summibonus?

Explicat hoc S. D. art. 1. dicens: quod Deus, ut in se, non possit odio haberi, bene tamen secundum quosdam effectus, qui repugnant inordinatæ, & per peccatum depravatas voluntati, ut sunt inficiatio peccati, cohibitory peccatorum per Legem divinam, quos effectus vitia voluntatis attingit ut sibi malos, molestos, &c.

Resp. 2. Odium est duplex. *Unum* abominationis, *alterum* inimicitæ. *Primus* est aversio voluntatis ab aliquo, in quantum mihi, vel alteri, quem aliam malum apprehendit. *Secundum* est, qui volo malum alteri persona, ut illi male sit. Et per utrumque potest homo excedere in Deum, & in proximum. In Deum; si enim averseatur dictis effectus: ut sibi malos, est. *Odium abominationis* in Deum; si Deo optet malum, v. g. ut desistatur a suis omnipotenti, ut desinat esse, est Odium inimicitæ in Deum. *Idem proportionabiliter* dicitur de proximo, ut si voluntas eum attingat ut sibi nocivum, vel ei optet malum.

Sed si proximus nequam est, nonne licet eum odio habere?

Licet quod nequitiam, non quoad naturam, seu personam, ut explicitum est supra.

QUÆRO II. Odium Dei estne peccatum, & quidem omnium gravissimum?

CV. Resp. *Affirm.* cum S. D. art. 2. *Rationem dat*, 1. Optimo opponitur pessimum, ut patet per Philos. in 8. Ethic. Sed odium Dei opponitur dilectioni, in qua consistit optimum hominis. Ergo odium Dei est pessimum peccatum hominis.

2. Defecus peccati consistit in aversione à Deo; Sed hac aversio maior est in odio Dei quam in aliis peccatis. Ergo *Min. prob.* Quod est per se, magis est eo, quod est secundum aliud: Sed aversio à Deo in odio peccati importatur per se, in aliis autem peccatis quasi participative, & secundum aliud. Ergo.

Min.

De Correctione fraterna.

Min. prob. Per odium Dei homo avertitur à Deo, secundum se, & directè, in aliis autem peccatis, puta, cum aliquis forniciat, non avertitur à Deo secundum se, sed secundum aliud, in quantum scilicet appetit inordinatam delectationem, quæ habet annexam aversionem à Deo. *Ergo.*

Opponit 1. Omnia gravissima sunt peccata in spiritu. S. utpote irremissibilia. Sed inter ea non est odium Del. *Ergo.*

Ratio: Peccatum consistit in elongatione à Deo: Sed infidelis utpote non habens cognitionem Del, magis est elongans ab eo. Ergo infidelitas est peccatum.

Ratio: Odium non est maximum peccatum: Sed Deus solum odio habetur ratione effectuum, scilicet peccatorum. *Ergo.*

Hec omnia solvit S. D. art. 2. cit. Ad 1. ait: Sicut Greg. dicit: Aliud est bona non facere, & aliud est bonorum odisse datur; sicut aliud est ex precipitatione, aliud ex deliberatione peccare: *Ex quo* datur intelligi, quod odise Deum, omnium bonorum datorum, sit ex deliberatione peccare, quod est peccatum in spiritu. *Unde odium Del maximè est peccatum in spiritu.* Secundum quod peccatum in spiritu S. nominat aliquod genus speciale peccati. Ideo tamen non computatur inter species peccati in spiritu S. quia generaliter inventum in omni specie peccati in spiritu. *Hec S. D. Ex quo patet dist. 1.*

Ad 2. Major est vera solum de elongatione voluntaria. *Unde S. D. ait:* Infidelitas non habet rationem culpe, nisi in quantum est voluntaria. Et idem tanto est gravior, quantum est magis voluntaria. Quod autem sit voluntaria, provenit ex hoc quod aliquis odio habet veritatem, quæ proponitur. *Unde patet*, quod ratio peccati in infidelitate sit ex odio Del, circa cuius veritatem est fides. Et idem sicut causa est poter effictu: ita odium Del est major peccatum quam infidelitas. *Hoc ibi.*

Ad 3. Major est vera solum de elongatione voluntaria. *Unde S. D. ait:* Infidelitas non habet rationem culpe, nisi in quantum est voluntaria. Et idem tanto est gravior, quantum est magis voluntaria. Quod autem sit voluntaria, provenit ex hoc quod aliquis odio habet veritatem, quæ proponitur. *Unde patet*, quod ratio peccati in infidelitate sit ex odio Del, circa cuius veritatem est fides. Et idem sicut causa est poter effictu: ita odium Del est major peccatum quam infidelitas. *Hoc ibi.*

Ad 3. Major est vera solum de elongatione voluntaria. *Unde S. Thomas ait:* Non, quicumque odit peccata, odit Deum ponarum autem. Nam multi odint peccatas quia tamen eas patienter ferunt ex reverentia divinae justitiae. *Unde S. Aug. dicit lib. 10. Confess. cap. 28.* *Mala ponalia Deus tolerari jubet, non amari.* Sed prorumpere in odium Del punientis, hoc est habere re odio ipsum Dei justitiam, quod est gravissimum peccatum. Ita S. D.

QUÆRO III. Odium proximi estne gravissimum peccatis in proximum commissis?

CVI. Resp. *Affirm.* considerando deordinationem peccati, non dama ex eo secura.

Declarat: hoc S. D. art. 4. Peccatum, quod in proximum committitur, habet rationem malorum ex duobus. 1. Ex deordinatione peccantis. 2. Ex nocummodo quod inferunt ei, contra quem peccatur, ut patet in homicidio, furto, adulterio, &c. Primo modo odium Del est major peccatum, quam exteriores actus, qui sunt in proximi nocummento, quia per odium maximè, & ratione sui deordinatur voluntas; actus vero exterius tantum sunt peccata, quia procedunt à quadam odio interiori, saltem virtuali, nec sunt peccata, si voluntas non sit deordinata, puta, cum quis ignoratur, vel zelo justitia, hominem occidit. Sed quantum ad nocummentum, quod proximo inferunt, peccata sunt exterioria peccata, quam interius odium.

QUÆRO IV. Estne omne odium proximi peccatum?

CVII. Resp. *sub dist.* Si fiat ex motivo desperatio, est mortale; si fiat ex motivo bono, v. g. ut quis ardentius Deum amet, ut Deum non amplius offendat, &c. peccatum non est.

Ratio: Quia in primo casu est contra Charitatem siue, non in secundo.

Quid si feminæ sapientiæ sibi optaret mortem, ut evadat sevitiama mariti sui, à quo durissime trahatur?

Dico: probabiliter esse quod mortaliter peccet, si fiat serio, & cum plena deliberatione.

Ratio: Tum quia non est dominus sive vita; tum quia delinqutit contra Charitatem sibi debitam in materia gravi.

QUÆRO VIII. Licetne ob aliquod emolumentum temporale alterius mortem optare, saltem cum debita moderatione, ut si uxor marito, à quo durè trahatur, optat mortem ut à Deo ei infligendam?

CXI. Resp. Probabiliter negare.

Ratio eti: Quia ratione precepti Charitatis te-

ne*Explico ea intelligendo*, vel ut odisse idem sit, ac postponere, relinquere, &c. vel ut sermo sit de affectibus inordinatis parentum, quibus nobis impedimentum sunt in progressu virtutum, sub qua ratione sunt peccatores, & iniqui, qui ut tales odio haberi possunt, & debent, juxta illud Ps. 138. *Perfecto odio oderam illas.*

Ratio 2. Omne odium inimicitæ proximi est peccatum.

Ratio: quia per hos desideratur alteri malum vel malum est quod semper recte ratione repugnat. *Ergo.*

Ratio 3. Odium etiam proximi per se, seu ex generatu est peccatum mortale.

Ratio: Quia opponitur Charitati. Dixerit per se, quia per accidens fit veniale. 1. Proprietas imperfectionem, ut, quia non est cum deliberatione perfecta. 2. Proprietas exigitu[m] obiectu, ut quia proximo operatur malum, sed leve.

QUÆRO V. Licetne de alterius malo gaudere, de bono dolere?

CVIII. Resp. *Sub dist.* Ex motivo aversionis, & displicientia personali illicitum est.

Ratio: Quia tale gaudium, & tristitia contrafruantur Charitati, nec aliquid possunt oriri, quam ex interno odio. Ex motivo honesto (quod omni aversione caret) non est illicitum, v. g. optare mortem prædoni, ut negotiatio fiat secura: agriputidinem peccatori, in convertatur ad Dominum: dolere, quod hominibus iniquis adiutus sit officium, quia male trahatur.

QUÆRO VI. Licetne proximo procurare malum justis de causa, & modis?

CIX. Resp. *1. sub. dist.* Ex ita aut motivo vindictæ est peccatum mortale, vel veniale juxta qualitatem odii, vel malum procurati.

Ratio: Quia licet causa sit justa, uti & modus, motuitem tamē est malum, bonum autem consurgit ex integra causa, malum ex minimo defectu. *Hinc* Juxta sententiam justam ferens ex ira peccat mortali, licet non teneatur ad restituendum.

Ratio 2. Procurare proximo malum ex motivo rationabilis, non est peccatum, ut si procurando mean solutionem adducam proximum in debita, vel si solitatem punitionem malefactoris, licet enim est inde patiatur dannum, non tamen sum illius causa.

Ratio: Quia utor iure meo, & quamvis tam cito non exegisset, si me non offendisset, tamē rationabile motuitem habebo exigendi, v. g. incommodum, quod patior ex detentione pecunie meæ, non decor vindicare exigendo, sed potius denegare beneficium, quod præstare non teneor.

QUÆRO VII. Licetne sibi optare mortem?

CX. Resp. *sub dist.* Si fiat ex motivo desperationis, est mortale; si fiat ex motivo bono, v. g. ut quis ardentius Deum amet, ut Deum non amplius offendat, &c. peccatum non est.

Ratio: Quia in primo casu est contra Charitatem siue, non in secundo.

Quid si feminæ sapientiæ sibi optaret mortem, ut evadat sevitiama mariti sui, à quo durissime trahatur?

Dico: probabiliter esse quod mortaliter peccet, si fiat serio, & cum plena deliberatione.

Ratio: Tum quia non est dominus sive vita; tum quia delinqutit contra Charitatem sibi debitam in materia gravi.

QUÆRO VIII. Licetne ob aliquod emolumentum temporale alterius mortem optare, saltem cum debita moderatione, ut si uxor marito, à quo durè trahatur, optat mortem ut à Deo ei infligendam?

CXI. Resp. Probabiliter negare.

Ratio eti: Quia ratione precepti Charitatis te-